

Rozhovor s Jaroslavem Š., otcem Marka Š.

První a základní otázka: V jaké jsi byl v roce 1989 životní situaci. Bylo ti třicet let, byl jsi ještě ženatý?

Ne, to jsem byl už rozvedenej, to jsem chodil s mámou, 17. listopadu jsme byli už přece spolu na demošce.

17. listopadu na Národce jste byli? Já myslel, že jste tam nebyli.

No, přímo v kotli jsme nebyli, protože jsme se dostali mimo hlavní proud.

Jste jako přišli pozdě?

No, my jsme měli sraz a normálně jsme šli na tu hlavní demošku tam na Albertov, no a tam to začalo trošku už vřít. To nebylo domluvený, že bude průvod! Najednou se začalo řvát: „Jdeme, jdeme na Slavín, na Vyšehrad!“ Tak se šlo na Vyšehrad. Pak zase: „Jdeme na Václavák!“ Tak se šlo zas tam. Jenže tam jedna kámoška začala, že nechce, že ji bolí nohy a že ji zebou nohy, ona byla taky kosa pěkná. Tak si jako vymínila, že se půjdeme na chvíli ohřát, tak jsme v Nuslích jako odbočili a...(přemýšlí)

Jste šli do hospody?

No, šli jsme do hospody. Ne, nešli vlastně! Šli jsme k nim domů, oni tam bydleli, nějak jsme to tam s nimi ošvejkovali a šli jsme zpátky na demonstraci. No, tak ti už museli dávno dojít na Václavák, tak jsme to tam stříhli metrem (*směje se*). No a na Václaváku běžel život úplně normálně. My jsme věděli, že celá Praha je na nohou, tak jsme šli vlastně proti směru.

Směr Národka?

Jo, došli jsme tam z druhý strany, a tam už nás nepustili, chvílku jsme se tam motali, tak jsme akorát nedostali po hlavě.

Ty jsi vždycky říkal, že jste byli mírně aktivní proti režimu. Jak to bylo v rodině? Děda byl straník, ne?

Děda byl straník.

A babička ne?

Babička to odmítala

Ale tak u dědy se to dá čekat, když byl voják, že jo? Nebyla to povinnost?

On byl voják na ministerstvu, spíš jako vojenskej úředník, dělal tam nějaký noviny a tak, nebojoval. My jsme se o to doma dost hádali, myslím tím o politiku, protože já jsem zastával nějaký protikomunistický postoje. Ale on se na mě nezlobil, on jen říkal, ať si myslím, co chci, ale ať si dám pozor.

A chodil děda třeba na nějaký mítinky nebo byl milicionář a tak? Já si nikdy nejsem jistej.

(*Směje se*). Ne to ne, chodil na nějaký schůze těch úředníků, nic jinýho, milicionář samozřejmě nebyl. Já vůbec nevím, co on tam na těch schůzích řešil, to bylo celý jenom takový na oko, chodili chlastat a tak (*směje se*).

A to babičce nevadilo? Nenarušovalo to nějak jejich manželství?

Ne, to bylo úplně normální, když byl jeden z partnerů komunista, některý se kvůli tomu pohádali a některý s tím normálně žili, manželka chodila normálně do kostela, a proč ne?

A jak prožívali revoluci, jak se stavěli k těm celkovejm změnám?

No oni byli a jsou takoví klidní, nějak to vzali jako fakt. Na demonstraci, co vím, nebyli ani jednou.

A jak to tedy probíhalo pro vás? Co následovalo? Chodili jste na demonstrace?

No tak my jsme přišli s mámou domů, pustili jsme buď rádio, nebo televizi, teď nevím, ale tam nic moc nehlásili, samozřejmě se to po celou dobu snažili nějak ututlat, klasicky, aby celej 17. listopad vypadal jako partička studentů, který jsou opilí nebo něco podobně špatného. No a odpověď na otázku je jasná, jo, chodili jsme na demonstrace, i s babičkou jsme chodili. Já pak ale musel služebně pryč, tenkrát jsem pracoval ve Svazu invalidů jako tlumočnick, a my jeli na nějaký velký setkání do nějaký zapadlý chaty u Chebu a tam už to taky vřelo, samozřejmě tam byli tací, co papouškovali komunistický představitele, že tady nebudeme poslouchat nějaký děti, ale v tu dobu už bylo všechno nastartovaný a tyhle lidi už nikdo nebral vážně, čekalo se něco nového.

Jak to říkáš, tak to zní až trošku nudně, ne?

No všichni měli strach, na jakou stranu se postaví dělníci, před kterými měli proslovy různí komunističtí představitelé, a mluvili o studentech jako o několika revoltujících dětech.

Z tvého vyprávění to vypadá, že všechno probíhalo hladce...

Já si to už zas tak dobře nepamatuju, na nějakých demonstracích jsme byli, ale jinak jsem byl dlouhou dobu mimo Prahu.

Co pro tebe byl nejdůležitější moment revoluce?

Tak samozřejmě 17. listopad je datum, co se pořád skloňuje, a taky to s těma dělníkama, to byl pro mě osobně velkej zlom.

Analýza rozhovoru

Jaké to asi bylo? Na tuto otázku mi nikdy nikdo nedokáže úplně odpovědět, ani nikomu, kdo období komunismu v Československu nezažil. Více nebo méně by měl vědět každý, co se tehdy dělo, a abychom fakta, která se učíme ve škole, lépe zažili, děláme podobné rozhovory.

Můj rozhovor se z mého hlediska dá charakterizovat slovem „překvapení“. Nějak jsem v duchu nepočítal s tím, že by moji klidní rodiče pochodovali z Albertova, že by se zúčastňovali všech demonstrací, ale z tónu, kterým mi táta vše vyprávěl, jsem usoudil, že to bylo něco naprosto normálního. Všichni lidé od první večera, kdy si zapnuli televizor či rádio, věděli, že se stát otřásá v základech. O to zajímavější je se zamyslet, nakolik byli lidé tehdy jiní než teď a zda by se podobné masové protesty, např. formou generální stávky jako v roce 1989, konaly dnes. Dlouhodobě frustrovaná většina obyvatel měla podle mého štěstí, že události z Národní třídy dopadly tak, jak dopadly. Z vyprávění jsem pochopil, že udělat průvod bylo jen momentální usmyslení, a to, že se tolik lidí přidalo, neznamená, že všichni ti lidé do něj šli s tím, že komunismus prostě musí skončit. Moji rodiče tam byli evidentně náhodou. Větší záhadou pro mě jsou události následující, kdy sice osobní statečnost prokážou jednotlivci, ale téměř každý přiloží ruku k dílu. Je to něco, na co by měl být národ hrdý. My Češi nyní už víme, že skutečnou proměnu vládnoucích vrstev či jiné změny nevyvolá násilí malých skupin, ale opravdová masa lidí, pro kterou to ve výsledku ani není takový osobní stres a trauma, neboť se mohou schovat za dav. Dnes bychom podobné protesty asi těžko očekávali, hlavním důvodem je absence důvodu, proč dělat takovéto masivní demonstrace, protože si žijeme velmi slušně a svobodně. Věřím však, že i nynější mladá generace by byla schopná se semknout a některé věci s pomocí dalších generací změnit.